СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 22. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 28. січня, 1926. VOL. XXXIV. No. 22. Jersey City, N. J. Thursday, January 28. 1926. TREE CENTS

Вуглеві переговори без висліду.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА., 26. січня. — В готели Белвю Стретфорд зібралася нині наново конференція представників властителів копалень твердого вугля та майнерської юнії, щоби полагодити вуглевий страйк.

Збори сейчас взяли під розвагу плян Лінета, редактора скрентонського Таймсу, але властителі копалень згори сей плян відкинули. Говорено відтак про другі пляни, але всяка балачка розбивалася о те, що властителі хотіли арбітрації, а майнери її відкидали.

Остаточно, нічого не доконавши, збори відложено до завтра. Однак, і завтрішні наради великої надії не дають.

ПОБІДА ПРИХИЛЬНИКІВ СВІТОВОГО СУДУ.

ВАШИНҐТОН, 26. січня. — Сенат розглядав нині справу приступлення до світового суду. Прихильники світового суду побідили при кождім голосованню. Ухвалено передовсім резервації, які Америка хоче подати при нагоді свого приступлення до світового суду.

ОБЕЗПЕЧЕННЯ БУТЛЕҐЕРІВ.

СЕЙЛЕМ, Ореґон, 26. січня. — Стейтовий комишенер обезпечення роскрив тут публично, що сотки бутлеґерів і бутлеґерок обезпечуе себе і свій бизнес.

Обезпечуються вони проти припадкової смерти підчас „сповнювання обовязку"; проти страт у бизнесі через відсиджуванне вязничної кари; проти безробіття від покалічення або недуги і таке инче. Самих премій заплатили бутелґери в 1925. році пів міліона долярів.

ПОЛЯРНА ЗОРЯ ПЕРЕРИВАЄ ТЕЛЕҐРАФІЧНИЙ РУХ.

НЮ ЙОРК, 26. січня. — Електричні забурення в воздусі, спричинені полярною зорею, псули нині кількома опадами телеґрафічну й телефонічну службу в богато околицях північної Америки. Один раз перерва тревала 8 мінут. Забурення не перервали телеґрафовання ні телефоновання на великі віддалі.

РАТУВАННЯ МОРЯКІВ З ПОТАПАЮЧИХ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК, 26. січня. — Бездротні телеґрами, вислані німецьким кораблем Бременом, що поспішив на допомогу обезсиленому англійському тягаровому кораблеви Ларистанови, доносять, що Бремен виловив з моря 6 моряків Ларистана. На Ларистані находиться ще 24 моряків, а Бремен не знає, як їх дістати звідси серед страшної бурі, що лютує на океані.

Ратуванне моряків англійського корабля Антінов велося далі, але допомагаючому йому кораблеви Рузвелтови не вдалося нічого зробити. Як буря на морю не втихне, готові пропасти всі моряки сього корабля, котрих є 36.

МАТЕРИ ПИКЕТУЮТЬ ПЕРЕД РАТУШЕМ.

НЮ ЙОРК, 26. січня. — Перед будинком нюйорської міської ради пикетували нині матери дітий з одної публичної школи, які кажуть, що дітям занадто далеко ходити до школи. Матери домагаються побудовання шкіл в їх сусідстві.

ЧИ ВАШИНҐТОН КЛЯВ?

НЮАРК, Ню Джерзі, 26. січня. — Один місцевий громадянин подав до публичного відома находячийся в його посіданню лист, який його предок, учасник американської революції, писав з поля бою до своеї рідні дома. Лист говорить, що Джордж Вашинґтон не любив жовнірів, що кляли, та робив спеціяльні заходи, щоб викоріняти серед жовнірів звичай проклинання.

Сей лист маби послужити доказом проти заяви відомого американського письменника Руперта Гюза, котрий говорив, що Вашинґтон любив клясти.

МЕЖИНАРОДНІ РАДІОВІ ПРОБИ.

НЮ ЙОРК, 26. січня. — Через три вже дні американські радіові стації роблять проби з пересиланнем програм европейських радіових стацій. Перших двох днів проби не могли відбутися через депеші потапаючих кораблів. Третого дня, себто вчора, воздух уже був вільний для проб, і з початку проби йшли гарно. як се видно з того, що навіть у Новій Англії словлено докладно програми стацій з Арґентини. Пізнійше, однак, воздушні умовини попсували досвіди.

ПОМИЛУВАННЄ ВБИЙНИКА БАБКИ.

ГАРИСБУРҐ, ПА., 26. січня. — Стейтовий ґубернатор вратував від смерти на електричнім кріслі 16-літного хлопця Віліема Каваліра, котрого присяжні судді недавно признали винуватим вбийства власної бабки. Хлопчину суддя засудив сейчас на смерть, а ґубернатор помилував його. Хотяй хлопчина приняв був присуд смерти проти себе з ненормальною байдужностю, то тепер приняв вістку про своє помилуванне з невдаваною радостю.

ПОСТУПОВІ ПОСЛИ НЕ ВДОВОЛЕНІ З ПОДАТКОВОГО ПРОЄКТУ.

ВАШИНҐТОН, 26. січня. — Поступові сенатори вже уплянували й заповіди завзяту боротьбу проти урядового проєкту податкового закона. Провідниками сеї боротьби будуть сенатори Бора, Норис і Ла Фолет. Закидають вони сему проєктови, що він похлібляє великим боґачам більше, як незаможному населенню.

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА РІДНУ ШКОЛУ.

В січні сього року збірки призначені на Рідну Школу в Галичині.

Всі збірки посилати через:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ВЕЛИКІ БУДІВЕЛЬНІ ПЛЯНИ.

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 25. січня. — Нюджерзька комунікаційна комісія предложила стейтовій леґіслятурі пляни вибудовання нових доріг на сполуку північної части сего стейту з містом Ню Йорк. Малиби виставити два тунелі попід ріку Гудсон та побудувати цілу систему доріг. Кошти сього великого проєкту малиби виносити 154 міліони долярів.

РЕВІЗІЇ Й АРЕШТУВАННЯ.

Дня 16. м. м. три поліційні аґенти перевели ревізію в редакції тижневика „Світло" при ул. Голуба 11а, у Львові й арештували присутного там дра Миколу Козицького, особистого знайомого ред. „Світла" Бобинського та ще якусь паню, що зайшла в редакцію за орудкою. Ревізію переводжено зовсім поверховно; це забрано нічого; ані не вияснено, чого шукали. Сполудня тогож дня один з аґентів, що були рано, прийшов ще раз у редакцію і списав з ред. Бобинським протокол про його взаємини з дром Козицьким.

ТРАМВАЄВА КАТАСТРОФА У ХАРКОВІ.

У Харкові мала місце страшна трамваєва катастрофа. З Холодної Гори їхав набитий людьми трамваєвий віз. В часі їзди зіпсувалася гальма. Моторовий зорієнтувавшися крикнув до пасажирів спасайтесь, бо гальма не функціонує". Повстала страшна паніка. Пасажирі почали вискакувати з воза через вікна. На скруті віз вискочив у шаленому розгоні зі шин та вдарив собою в каменицю. Віз розбився на дрібні куски, а з ним пропали і ті пасажири, що не вспіли з нього вискочити.

ДІВЧАТА ЩЕЗАЮТЬ.

Якийсь селянин зі Щирця привіз до Львова двоє молодих дівчат (14 і 15 літ), щоби найти для них службу. Він поручив їх екзекуторови Каси хорих Маршалеви. Цей передав їх своїй знайомій Степанюковій, яка заявила, що радо найде для них „посаду". Коли на другий день маршал спитав Степанюкову, де дітчата, вона не могла дати відповіди. Дівчата щезли. Невідомо, чи при її власній помочі, чи при чужій.

СУД НАД РЕДАКТОРОМ „НАШОГО ЖИТТЯ".

Дня 2-го грудня редактор „Нашого Життя" п. С. Козачук отримав з окружного суду в Люблині акт обвинувачення за те, що в ч. 24 своєї ґазети надрукував відкритого листа українських послів і сенаторів до митрополита Дионисія в справі нового стилю, введеного митрополитом до православ. церкви. Пан С. Козачук має відповідати за „переступство", передбачене в арт. 49 і 129 ч. 1. п. 3 К. К. Митр. Дионисій на суді має виступати, як свідок, а в характері вченого експерта прокуратура покликала проф. люблинського університету й члена краківської Академії Наук п. Ст. Сташицкого, який має доказати, що нібито все те, що українськими послами в листі до митрополита написано, є неправда, бо все це тільки аґітація. Митрополит також нібито має доказати, що він має право без собору і вірних заводити в церкві новий стиль замісць старого і що жадна парафія не спротивлялась новому стилеві.

НОВЕ КАТОЛИЦЬКЕ СВЯТО.

Папа видав енцикліку в честь Христа яко короля людства. Із сеї нагоди призначив нове свято Царства Христового, яке припадати-ме на останню неділю жовтня кожного року. Сього року вперше се свято буде відзначене богослуженнями дня 31. грудня.

ФІЛЯТЕЛІЯ ШКІЛЬНИМ ПРЕДМЕТОМ.

З віденських ґазет довідуємося, що там мають завести в школах обовязкові курси філятелії, подібно, як це має місце від кількох років в Англії, Мадярщині й ин. державах. В Австрії звертають таку велику увагу на філятелю тому, бо там є до 150,000 зорґанізованих збирачів марок, які мають свої товариства і видавництва, а разом з марочними торговцями, яких в самому Відні начислюють до 5,000, удержують і велику марочну біржу. Взагалі Відень став по світовій війні помітним філятелістичним центром, там розвивається й не малий марочний промисл (альбоми і всякі прилади для збирачів), там друкуються ще й тепер почтові марки для ріжних сусідніх, особливо балканських держав. Таким чином філятелія грає в господарському житті Австрії велику ролю, отже не диво, що держава хоче ввести навчання філятелії в школах.

НОВИЙ КОНСТИТУЦІЙНИЙ КОНФЛІКТ МІЖ СРСР. І УСРР.

Між Україною і Радянським Союзом назрів новий конституційний конфлікт. Народній Комісаріят Почт і Телеґрафів наказав харківській почтово-телеґрафічній окрузі прислати до Москви всі архівні матеріяли, що відносилися до професіонального і революційного руху з 1905 р. на території України. Прокуратура України доглянула в тому наказі нарушення конституції Радянського Союзу та суперечність з постановами українського уряду про збирання всіх матеріялів, що відносяться до історії України і тому опротестувала це розпорядження Союзного Комісаріяту Почт і Телеґрафів з Москви перед президією ВУЦВК-ту. Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету припинила виконання розпорядження московського союзного наркому почт і телеґрафів та повідомила про своє рішення президію Союзного Центрального Виконкому.

„НЕ ПОРА" В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

На засіданню польського сойму 28. грудня м. р. було голосованнє над поправками про виконаннє земельної реформи.

Посол Єанойца заповів, що „Визволєнє" перериває обструкцію проти закона, щоби уряд не складав на нього вини за виконаннє закона. „Визволєнє" причиниться до прискорення закона, а заповідає боротьбу за нові права.

Після приняття поправки до уступу 31. на лавках „Визволєня" й інших клюбів счинився галас. Маршалок впімнув пос. Воєвудзкого і Баліна; вкінці усунув із засідання пос. Воєвудзкого.

При голосованню над поправкою сенату до 50 уступу прийшло до конфлікту. Сойм ухвалив був у тім уступі, що парцельовані посілости слід ужити передівсім на доповнення карловатих господарств близьких сіл. Сенат предложив скреслити слова „близких сіл". З причини браку кваліфікованої більшости за відкиненнєм тої поправки приняли її звичайною більшістю. В ту мить на лавках національних меншостий счинилося стуканнє і спів „Не пора". Посли з „Визволєня", Українського Клюбу і білоруського та жидівського і часть Німців покинули салю і співали при дверях. Посли ППС вийшли також зі салі. Опісля переголосовано всі поправки.

Велика Британія порозумілася з Італією у справі сплати военного довгу.

ЛОНДОН, 26. січня. — Британський міністер скарбу Винстон Черчилл подав до відома, що дійшов до порозуміння з італійським міністром скарбу графом Вольпі про умови сплачування Італією Великій Британії военного довгу, який тепер виносить понад три міліярди (біліони) долярів.

Неурядово запевнюють, що Черчилл приняв плян ґрафа Вольпі, аби Італія сплачувала Англії сей довг протягом 62 літ, починаючи сплату сумою $20,000,000 річно.

Анґлійці не ставляться прихильно до сеї умови, бо вже тутешня преса настроіла їх неприхильно до занадто великої уступчивости Черчилла для Італії, але кажуть, що вони будуть ще більше здивовані, як дізнаються про подробиці умови, які відзначаються ще більшою уступчивостю.

Італія сподівається, що тепер Анґлія зачне сплачувати Італії золотий засіб, який забрала від неї підчас війни. Сей засіб виносить $110,000,000.

ПОКИНУВ ЛІБЕРАЛІВ.

ЛОНДОН, 26. січня. — Ліберальний посол сер Алфред Монд заявив, що виступає з партії лібералів і переходить до консервативної партії.

Притокою його виступу є аґітація провідника лібералів Лойда Джорджа за радикальною земельною реформою.

ПОХОРОН КАРДИНАЛА МЕРСІЄ.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 26. січня. — Бельґія уладить покійному кардиналови Мерсіє загально-національний похорон коштом держави. В похороні візьмуть участь представники цілої нації з найдальших сторін. Се, кажуть, третій такий величавий національний похорон в історії Бельґії.

В пятницю тлінні останки голови бельґійської католицької церкви будуть перенесені до Малін, де будуть зложені на спочинок.

МУССОЛІНІ ЗА ФРАНЦІЄЮ.

ПАРИЖ, 26. січня. — Премієр Муссоліні заявив, що Італія повинна обєднатися з Францією для співділання у заграничній політиці, як дві сестри, котрі люблятьcя. Тоді, казав, обі будуть сильні, могучі і щасливі.

КАРИ ДЛЯ ЕМІҐРАНТІВ.

РИМ, 26. січня. — Італійський парлямент ухвалив новий законопроект проти італійських еміґрантів, котрі закордоном виступають якимнебудь способом проти Італії. Тепер король Віктор Емануїл підпише сей проект і він стане законом.

Сей закон приписує Італійцям, ворогам держави, відібраннє горожанства, а навіть у яркійших випадках виступів проти Італії, конфіскату їх приватної власности в Італії.

САМОГОНКА НА УКРАЇНІ.

ХАРКІВ, Україна, 26. січня. — Советське правительство подає до відома, що торік покарано на Україні 98,000 самогонців на грошеву кару в сумі $250,000. Кромі того забрано їм 35,000 приладів до виробу самоґонки.

Правительство тепер виробляє і дозволяє продаж горівки із 40% алькоголю, ондаче по селах на Україні далі пють самогонку, з уваги, що вона на половину дешевша. Правительство переконалось, що пиянство на Україні не малїє, а більшає.

ПАШІЧ ХОЧЕ УСТУПИТИ?

БІЛГОРОД, столиця Югославії, 26. січня. — Тутешня преса передає, що старий сербський премієр Микола Пашіч хоче покинути вже свій уряд і радить королеви доручити одному з молодших лідерів створеннє нового кабінету і ведення держави. За кадидатів на нового премієра подають міністра закордонних справ Нінчіча, голову екупщини (парляменту) Тріфковіча, і Сатнюєвіча.

ЖОВТИЙ СНІГ.

НЕАПОЛЬ (Наполі), Італія, 26. січня. — Тут падав нині жовтий сніг. Кажуть, що так прикрасили його дими і попіл з вулькану Везувія.

ФАЛШІВНИКИ ГРОШИЙ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 26. січня. — Досі арештовано вже тут 21 осіб у звязи із змовою для виробу фалшивих французьких паперових франків.

ДАЛЕКИЙ ЗЕМЛЕТРУС.

ПРАГА, 26. січня. — Тутешній сейсмоґраф занотував дуже сильне землетрясенне у великій віддалі, яке тривало 2½ години.

Досі ніде не стверджено сього землетрусу.

ФОРД В РОСІЇ.

МОСКВА, 26. січня. — Советська влада закупила 10,000 тракторів Форда, які перевезено до Владивостока, а відтак зелізницею до весни прийдуть на місце призначення.

Большевики приняли навіть нове слово „фордізіровать" на означенне розумного ведення промислу.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КАРДИНАЛ МЕРСІЄ

Про помершого недавно в Бельгії кардинала Мерсіє заговорив просто цілий світ. Протестантські, католицькі й православні краї однаково заговорили про нього з поважаннем. В Америці певно мало було ґазет, які не написалиб з приводу сеї смерти хоч довшої редакційної згадки.

Чомуж величає світ кардинала Мерсіє? Не тому, що він високий достойник одної церкви. Часто вмирають високі достойники церков, але їх смерть має що найбільше місцеве значіння. Не тому теж, що він був найстаршим епископом Бельгії, бо часто смерть ще старшого епископа в ще більшім краю не викличе ніякого співчуття в широкім світі. І не тому, що помершій був ученим, який залюбки вглублювався в тяжкі фільозофічні питання.

Памятає його світ за його вдачу, характер. Коли вибухла світова війна і армія німецького цісаря наїхала на бельгійську землю, кардинал Мерсіє не покористувався тим, що він тоді припадково находився в Римі, але покинув спокійне притулковище та пішов туди, де находилися й мучилися під тяжким наїздом його вірні. Як пастир до свого стада, вернув він до своеї дієцезії та остав тут мимо підозрінь, грубих погроз, дикої поведінки наїзника. Військові окупанти Бельгії вважали себе панами життя й смерти окупованої Бельгії, і вживали своеї сили безпощадно. Найменчий спротив їх волі міг скінчитися під стіною. Само підозріння вистарчало для розстрілу. Та варварське правлінне салдатчини не зломило духа Мерсіє. Він не втікав з рідного краю, хоча окупанти йому доброжелательно радили се зробити. Він остав у краю, але не дався зломати, хоч яких способів уживали на се наїзники. Він відважно підносив свій голос протесту проти всякого подоптання людських прав наїзниками. Всемогучому ворогови в очи він величав тих, які ставлять опір наїзникови. Він не признавав ніякої льояльности ані солідарности з епископами середних держав, які обстоювали за правом Німеччини робити наїзд на Бельгію. У публичнім листі до епископів Німеччини й Австрії він виразно закликав німецьких епископів протестувати проти сього наїзду в імени великої науки Христа. Хоча за сі протести на нього сипалися все нові переслідування зі сторони окупаційних урядів, він ніколи не похитнувся в своїй боротьбі за те, що він вважав правдою, не пігнув свого хребта перед силою.

Окупанти добре розуміли, кілько варта для них зломити сього зелізного духа. Вони добре розуміли, що коли їм вдасться зломати релігійного провідника, то вони зломлять всіх менчих провідників. Вони знали, що зломивши характер кардинала, вони зломлять легко підлеглих йому епископів та священиків перемінять у безхребетних рабів наїзників. Вони знали, що сподлений провідник одним рабським кроком здеморалізує в одну мить все підлегле собі духовеньство, бо такий є неминучий вислід подлости в верхах усякої організації, опертої на необмеженій владі старшини. В сьому переконанню окупанти напружували всіх сил, щоби зломити кардинала Мерсіє, щоби наклонити його дати хочби мовчаливу згоду на наїзд. Найріжнійшими способами, погрозами, обіцянками, заманювали його зробити якийсь крок, який для вірних означавби, що кардинал згодився на окупацію Бельгії ворожими військами. Але Мерсіє не дався заманити ні застрашити. Як зелізний характер видержав він поманливі підшепти, не злякався вимахування панцирного пястука. Він відпер всі покуси й погрози. Він остав непереможним більгійським патріотом. Серед рідного краю в румовищах, серед руїни своїх церковних вівтарів, серед димлячих згарищ рідних міст, підноеилася незломна постать Мерсіє. Її хребет, не зігнутий перед ворогом, означав тверду віру в остаточну побіду правди й свободи.

Тому, коли нині смерть скосила сю незломну постать, то клониться перед ним цілий світ, без ріжниці нації й без ріжниці віри. Клоняться перед людиною зелізного характеру, який переносив всяку наругу й переслідування та не піддався гнобителеви. Поважаючи таку людину, люди поважають загальнолюдське стремління до правди, краси й свободи. Підносять його тим більше ті народи, які підчас війни перетерпіли може ще гірше лихоліття, як Бельгія. Величають його ще більше ті народи, яких переслідування й муки не скінчилися з війною. Поважають його ще більше ті народи, яких неволя мучила так довго, що навіть його релігійні провідники, місто світити непохитливостю перед переможцем, перші пішли запобігати ласки в переможця та далися спокусити почестями, титулами, товстими приходами, які переможець може роздавати. За таких падлюк забуде навіть рідний народ, тоді як смерть Мерсіє цілий світ обходить як втрату для всего світу.

РОДИ БИЗНЕСОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємцем у новочасному господарському життю є той, що збирає землю, працю й капітал, потрібні до ведення бизнесу, та бере на себе всі відповідальности та ризика підприємства.

Сі завдання може сповняти одна людина або кілька осіб. Після сього є три головні типи бизнесового підприємства.

І. ПРОСТЕ ПІДПРИЄМСТВО З ОДНИМ ПІДПРИЄМЦЕМ.

Найпростійшою формою бизнесового підприємства є таке, в якому лишень одна особа веде ціле підприємство. В Америці кожда особа може почати сама бизнес: спеціяльне урядове уповноважненнє (так званий лайсенс) потрібний лишень у виїмкових случаях; в сих случаях той, що вибирає лайснес, платить також урядови певну належитість за сей дозвіл. Такий підприємець може працювати для себе самий та вживати свого капіталу, як се роблять доктори, адвокати, столярі і другі, або може наймати собі робітників, щоби робили для нього, та зичити собі від других людий чужого капіталу.

В Америці такий бизнесмен може братися робити всякий бизнес, який йому лишень подобається, з виїмком бизнесів, виразно законом заборонених. Не вільно приміром робити в Америці гроший або возити почти, бо сі підприємства виразними законами застережені як виключне право (монополь) уряду: тут не вільно теж провадити публичної льотерії; не вільно, без спеціяльного дозволу, виробляти й продавати алькоголічних напитків.

ЗОБОВЯЗАННЯ ОДИНОЧНОГО БИЗНЕСМЕНА.

Всі зобовязання такого бизнесового підприємства, в якім є лишень один підприємець, є зобовязаннями того підприємства. Все його майно відповідає за його довги. Коли такий бизнес збанкротує, то за довги збанкротованого підприємства довжники можуть чіпатися навіть такого маєтку підприємства, який не був звязаний з підприємством. Через те такий рід підприємства має поважні недогоди, бо з одного боку мало людий має досить капіталу на ведення більших підприємств, а з другого боку навіть ті, що мають капіталу досить, не дуже то скорі ризикувати весь свій маєток в одно бизнесове підприємство.

З того виходить далі, що такий рід одиночного підприємства надається лищень до дуже невеличкого числа бизнесових підприємств: се такі підприємства, в яких не треба великого капіталу; се далі такі підприємства, де кредит і капітал одної особи вистарчає; і сі, котрих веденнє та заряд є так прості та легкі, що один бизнесмен дасть собі з тим раду. Тому такого роду підприємства вживається в рільництві, в дрібній торговлі та фабричних підприємствах з місцевим збутом.

ІІ. СПІЛКА.

Найпростійшою формою бизнесової організації з двома або більше особами є спілка (по англійськи, партнершип). В спілці, дві або більше осіб лучиться для ведення бизнесу, згоджуються зі собою ділитися тягарами, ризиком, зисками й зарядом. Для повстання такої спілки треба умови учасників. Умову звичайно робиться на письмі, хоча й усна умова про спілку обовязує. Всякий бизнес можна провадити під сею формою бизнесу. Можна також на сю форму переміняти другі форми бизнесу. Всі спільники стоять на такім самім становищи щодо заряду спілки. Кождий з них у повній мірі представляє цілу спілку і може в її імени робити умови (контракти), які відтак зобовязують всіх других спільників.

ЗОБОВЯЗАННЯ СПІЛЬНИКІВ.

Кождий спільник відповідає особисто цілим своїм маєтком за всі довги, затягнені спілкою, як також за довги, затягнені котримнебудь спільником при звичайнім виконуванню бизнесу. Се називається необмеженою відвічальностю та одною з недогідних сторін спілкової організації. Декотрі стейти пробують облекшити сю строгу постанову і та дозваляють спілки з обмеженою відвічальностю; в таких спілках декотрі спільники (по анґлійськи партнери) відповідають за довги спілки лишень до висоти свого вкладу в спілку, але зате вони не мають голосу в заряді спілки.

ЧИ МОЖНА УМОВОЮ ЗВІЛЬНИТИ СПІЛЬНИКА ВІД ВІДВІЧАЛЬНОСТИ.

Спільники можуть зробити зі собою письменні угоди, кілько котрий з них має дати гроша на спільний бизнес, як вони мають розділюватися зисками й втратами, як сповняти обовязки заряду, тощо, але такі умови не звільняють спільника з його відвічальности за довги спілки, затягнені або спілкою або котримнебудь членом підчас ведення бизнесу. Такі умови дають відтак такому спільникови право позивати других спільників за відшкодованнє, але не звільняють його з відвічальности перед довжниками. Се тому, бо спілки закон не признає за правну бизнесову цілість, і тому також у кождім позві проти спілки мусить бути подане імя кождого спільника. Спільник не може зробити контракту зі своєю спілкою, або пізвати спілку, або бути нею пізваним, так само як він не може пізвати в суд самого себе.

РОЗВЯЗАННЄ СПІЛКИ.

Спільник не може перенести своїх прав у спілці на другу особу. Він мусить наперед зажадати розвязання спілки та виступити з неї. Коли він виступає, се розвязує спілку, і коли другі спільники хочуть далі вести бизнес, то тоді повстає нова спілка. Часто нова спілка веде далі бизнес під старою фірмовою назвою. Коли один зі спільників хоче виступити зі спілки, але він не може погодитися з другими спільниками щодо умов сього відступлення, то він мусить просити суд о розвязаннє спілки; суд установить зарядчика (ресівера) для спілки. Нового члена до спілки не можна приняти без згоди всіх других членів спілки, бо приняти нового члена до спілки значить тільки, що розвязати стару спілку та завязати нову. В сей спосіб існуючу спілку можна розвязати кождої хвилі, коли сього один спільник забажає. Деколи спільники засновують спілку на означений час і пишуть у контракті, коли спілка має розвязатися. Спілка розвязується зі смертю або банкротством одного з партнерів; коли члени спілки згодяться її розвязати; коли суд її розвяже; коли один з партнерів уступить; та коли спілка прийме до себе нового члена.

(Далі буде).

ПОДЯКА

(З Клівленд, Огайо).

Отсим складаю щиру подяку У. Н. Союзови за скоре виплаченне посмертного по моїй жені. Таксамо складаю подяку відділови 251 У. Н. С. Запорожська Січ.

І при сій нагоді взиваю всіх Українців, щоби стали в ряди У. Н. Союза, бо се найліпший приятель у нещастю і нужді, котрий втирає сльози калікам і сиротам.

Стефан Модний.

ЯК МИ КОЛЯДУВАЛИ І НА ЯКІ ЦІЛИ?

Коли ми раз-у-раз накликуємо, що „Вся коляда на Рідну Школу", то це має свої причини, про які ми вже не раз і не два писали. Пригадуємо їх тепер тільки задля тих побоювань, які находять на нас, коли подумаємо, що сьогорічна коляда в Америці може не дописати. А є познаки того, що таке може статися. Тому зарадьмо лихови поки пора.

Ще всі громади не поприсилали коляди і не знати як вона в дійсности випала, але є відомости, що в многих громадах взагалі не ходили з колядою на Рідну Школу, а за те колядували на свої льокальні цілі. Тому пригадуємо всім свідомим і карним громадянам, що в старім краю обовязує Українців слідуюча постанова:

„Згідно з однодушним рішенням усіх краевих товариств, організацій і партій та в порозумінню з усіми українськими Владиками — вся сьогорічна коляда йде єдино і виключно на „Рідну Школу". Тому всі, що досі колядували і жертвували на якусь иншу хочаб дуже важну ціль — передадуть всю коляду на „Рідну Школу". Ділами докажім, що ми здисциплінована нація і розуміємо, що в „Рідній Школі" наша будучність.

Обєднаннє, як організація, що виявляє собою вислід думки і почувань великої більшости американських Українців, узглядняючи місцеві потреби, зарядило, що кожда місцевість в Америці, в якій живуть Українці, має зорґанізувати коляду на Рідну Школу, а всі збірки на старий край, які будуть переводитися в місяцю січни, повинні бути призначені на Рідну Школу.

Правда, що ми маємо в Америці задовжені по вуха церкви, Народні і Січові Доми і инші організації, які ждуть на коляду і хочуть нею латати діри в своїх фінансах. Обєднаннє мало те якраз на увазі, коли не пішло за старим краєм і не зарядило всеї коляди на Рідну Школу. Обєднаннє знало, що такої ухвали, як її видав старий край, американські Українці не виконали би, бо якщоби було певне того, що виконають, булоби видало таке саме зарядження як в краю. Бо й в старім краю є на що колядувати. По селах понищені читальні та народні доми і нема фондів, щоби їх відреставрувати. Та село шукає инших фондів і не видирає Рідній Школі коляди, на якій опирається майже ціла екзистенція нашого приватного шкільництва. А ми в Америці розшматовуємо ту нещасну коляду і посилаємо з неї тільки одну окрушину. І то ще добре як пішлемо. І то ще добре як на кілька колядницьких ґруп, що колядують на місцеві цілі, трапиться хоч одна, що колядує на Рідну Школу. А то маємо й такі громади, які мають звиш десять тисяч українського населення, а які від двох літ не післали ніякої коляди для Рідної Школи. Не вина тут людий, які дуже часто від колядників „відогнатися" не можуть, але тих громадян, в яких руках провід громади. Бо не можна колядувати на всьо инше, а тільки не на Рідну Школу. Не можна збирати коляди навіть на пресовий фонд якогонебудь, хочби не знати як доброго органу, та не можна установляти коляди на пресовий фонд, бо примітивна дисципліна наказує не відбирати старому краєви тої останньої дошки ратунку. Бо й в старім краю преса наша в катастрофальнім положенню, але вона не відбирає коляди Рідній Школі. А у нас в Америці чейже відносини під матеріяльним оглядом кращі та маємо доволі инших способів на пресові кампанії. Народна преса повинна накликувати до коляди, але тільки до коляди на Рідну Школу, але не для свого бізнесу. На це хай знайде собі иншу пору. Ми мусимо ту справу піднести, бо вона з року на рік чимраз то дуще підкопує коляду на Рідну Школу. Ті, що найбільше за ню дбали, зачинають тепер за ню забувати. Ходять далі з колядою, але не на Рідну Школу, а на льокальні потреби. І незадовго вже так роздробим ту коляду, що люди будуть замикати двері перед колядниками, бо з кождим роком їх прибуває. В старім краю касують роздроблення і заводять одну тільки коляду і призначують її на Рідну Школу, а у нас діється якраз навпаки.

Ті хиби мусимо з слідуючим роком направити, а тепер припильнуймо хоч того, щоби там, де ще не колядували на Рідну Школу, була переведена ще в тім місяцю спеціяльна різдвяна збірка на ту ціль.

Коли вже накликують до коляди на Рідну Школу всі українські партії і організації до церковної влади включно, то від такого поклику не може відтягнутися ніяка громада, ніякий свідомий Українець. Під тим оглядом нема ніякого виправдання.

А різдвяна коляда, коли її збирається на Рідну Школу має ще дуже гарну виховавчу сторону, особливо коли ходять з колядою малі діти. Вже то, що їм родичі чи учитель змушені пояснити важке положення в краю, має своє значіння. А чи це не гарна памятка для родичів і вчителів і для дітий, коли прочитають в часописних звітах, як вони допомагали нашим дітям в краю. Всяка ідейна праця залишає по собі гарне враження і має добрі наслідки для тих, що збирають і для тих, що дають. Коляда на Рідну Школу є якраз таким ідейним вчинком.

В. Кедровський.

ЩО НАМ ТРЕБА В АМЕРИЦІ

(Продовження)

Спів.

Співам в українській школі треба одвести почесне місце, зогляду на їхне значіння для підвищення духу. Вони, так само як мова, є фізичним виразом душевних емоцій, отже спричиняться до виховання волі. При хорових співах діти привчаються до колективної творчости, що треба вважати для виховальної школи також цінним, бо в користуванню педагога є обмаль засобів для цього.

Шкільні співи треба провадити з усіма дітьми даної кляси, залишаючи хіба тих, в кого змінюється голос.

Починати вчення треба з форм, в яких співи природньо входять у дитяче життя, себ-то в супроводі рухів. Таким чином народні дитячі гри й танки повинні ввійти до школи і мати належне місце. Колядки, щедрівки, веснянки так само є найціннішим матеріялом для нашої школи і не тільки через свою високу художню вартість: ще й зараз вони не вийшли з ужитку наших людей; отже через них школа матиме звязок з найбільш інтимними обширами душі українського народу, а це надасть школі виключної сили.

Можна бути певним того, що вдальшому, коли в школі пошириться використання етнографічного матеріялу, українська школа набуде цілком особливого вигляду, про який ми тепер можемо тільки мріяти; проте вже й зараз ми маємо змогу пустити в шкільний вжиток матеріял, який буде корисним не тільки на лекціях співу, але-ж одразу освіжить затхле повітря позалекційного пустування дітей.

Вдальшому дітей буде ознайомлено з системною теорією музики на практичному ґрунті, переважно в другому та третьому ступні. В цьому-ж останньому ступні треба буде познайомити дітей з історією музики, переважно української.

Програм навчання співу.

„Метою викладів співу є розвинення музичних здібностей та естетичного почуття дітей і виховання їх на національній пісні.

Співи з голосу (одразу одноголосові, потім двуголосові). Зразковий спис пісень, якими можна користуватись, та клясифікація їх:

I. Пісні з елементарними рухами — маршові, пісні з плесканям руками в такт та иншими рухами:

„Чижик, чижик", „Січ іде", „Сидить Василь на припічку", „Ой на горі жито", „Сидить зайчик" та инші.

II. Пісні з іграми, танками та більш складними рухами:

а) З іграми: „Залізний ключ", „Ой ти, старий бобре", „Ой до нори, мишко", „Мак", „Я коза-дереза", „Чого, зайчику, сидиш", „Подоляночка", „Вийшли в поле косарі", „Ягілочка", „Зайчику по під лісом дорога", „Танцювали миші", „А ми просо сіємо", „Перепелочка", „Угадай, Ганно", „Зайчику та за голівоньку", „Кострубалька", „Подушечка", „Горобейко" („Ходжу, ходжу сам"), „Ой що-ж то за шум", „Ходить гарбуз по городі" та другі.

б) Пісні до танків: „Женчик, бренчик", „Гречаники", „Плету, плету лісочку", „Плету, плету плетеницю".

в) Пісні з ґімнастичними рухами: „Іде, іде дід, дід", „А йдіть кози", „Занадився журавель", „Ой на горі льон, а в долині мак".

III. Драматизація з співами:

„Колобок", „Нумо звідсіль", „Журавель" — до оповідання, „По малу, малу чумаче грай" — до казки та инші.

IV. Пісні настрою та пісні, звязані з кляснимн розмовами:

а) Колискові: „Ой ти коте, не гуди", „Ой ну, коточок", „Спи, малесенький, спи, мій синок" та инші.

б) Родинні, історичні (про Морозенка, про чумака, що заслаб в дорозі, про сирітку) та инші.

V. Пісні, звязані з етноґрафією:

а) Колядки та щедрівки: „Нова радість стала", „Добрий вечір тобі", „Дивная новина", „Щедрик-ведрик", „Павочка ходить", „Ой учора із вечора", „Діва Марія церкву строїла" та инші.

б) Веснянки: „Ой нумо, нумо зеленого шуму", „А вже весна красна", „Коло Дунаєчку", „Вийди, вийди, козлику" та инші.

в) Купальські: „Через наше село та летіло помело", „Ой то Купала, Купалочка" та другі.

VI. Инші пісні, гарні на мельодію та зміст, після вибору вчителя.

VII. Церковні співи:

Молитви: „Отче наш", „Достойно єсть", „Царю небесний", тропарі на Різдво, Великдень, Водохреща та инші свята.

Наука нотного співу.

Нотнолінійна система. Письмо нотними знаками. Тетрахорд: до, ре, мі, фа; практика інтервалів та пісень в межах цього тетрахорду. Тетрахорд: соль, ля, сі, до; практика також. Звязок першого й другого тетрахорду в ґаму С. Практика інтервалів та пісень в межах цілої ґами. Ритміка. Ознайомлення з родами нот: половинними, чвертками, вісімками. Ритмові вправи (екзерцизи). Знаки альтерації—дієз, бемоль, бекар. Скрипичний ключ. Спів гармонійний на два голоси: канони та двуголосові пісні.

Збірники пісень та підручники:

1. **Степовий Я.:** „Проліски" ч. I, збірка пісень для наймолодшого віку на один голос з супроводом фортепіяна.

2. **Степовий Я.:** „Проліски" ч. II, збірка пісень для дитячих садків, майданів, та шкіл.

3. **Степовий Я.:** „Проліски" ч. III, збірка пісень для дітей шкільного віку.

Всі три випуски видано „Вернигорою", Київ, Фундукліївська 19.

4. **Титаренко С.:** Дитяча розвага. Збірка забавок для дітей з нотами та описом ігор. Видання „Криниці", Київ, Нестерівська 27.

5. **Лисенко М.:** Збірка пісень в хоровому розкладі, пристосованих для дітей старшого й підстаршого віку. Видання автора. Книгарня Л. Ідзіковського, Київ, Хрещатик 29.

6. **Верховинець-Костів:** „Танки та ігри народні" з нотами. Вид. журналу „Шлях" у Київі.

7. **Стеценко К.:** „Шкільний співаник" ч. I, пісні на один голос в методольоґічному порядкові. Вид. „Вернигори", Київ, Фундукліївська 19.

8. **Стеценко К.:** „Початковий курс навчання дітей нотного співу (методико-дидактічні замітки). Видання „Вернигори".

Пояснення до програму навчання співу.

Співи мають велике значіння в справі розвитку духової природи дитини. Вони розвивають музичні здібности дітей, прищеплюють їм естетичний смак і почуття прекрасного, розвивають силу волі в напрямі добра, як ідеї. Співи українських пісень являються одним з могутніх фактів в справі національного виховання наших дітей розвитку почуття любови учнів до рідного краю.

Співи є корисні для фізичного розвитку і здоровля дітей, коли провадяться на свіжому повітрі з ґімнастичними іграми та рухами.

Співи потрібують науки теоретично-музичної, а виклади цієї науки сприяють всебічному розвиткові інтелекту учня. Тому, зогляду на таке важливе значіння, співи повинні бути обовязковими для школи і для учнів.

При складанні програму навчання співу було взято на увагу те, що до першого ступеня Єдиної школи діти вступатимуть 7—8 років, себ-то в такому зрості, виклади наук для якого повинні бути тісно сполучені з методами дошкільного виховання (в родині, дитячих садках, майданах).

Пісні з рухами, іграми, колискові, колядки, щедрівки і т. и., які діти співають дома чи в свойому оточенні й які зазначено в програмі Єдиної школи, являтимуться тим елементом, який буде звязувати сімю і школу, поріднюючи ці дві установи в стремлінні до одної мети — виховання дітей. Виходячи з цього, вчитель повинен іти по методі: „від відомого до невідомого" і в виборі матеріялу для співу повинен послугуватися перш за все тими піснями, які співають у данім селі чи місцевости, а вже далі вчити пісень, які співають в инших місцевостях. Що до самого способу навчання співів, то спочатку, доки діти ще не знайомі з наукою нотної грамоти, повинносе провадити їх лише з голосу вчителя. Матеріяли для співів вибіраються в поступовій їх трудности. Коли слух і голос у дітей зміцніють остільки, що одноголосовий спів (унісонний) з боку чистоти інтонації та ритміки стане бездоганним, то дітей треба привчати до співу гармонійного в два голоси, вторцію. Найлекше до гармонійного співу привчаються діти на співах мельодій поважних, тягучих, от як церковні молитви то що.

Програм навчання співу передбачає науку нотної грамоти. Навчання нотної грамоти повинно провадитись настільки в популярній, живій — і весь час на практичному ґрунті — формі, щоб цілком уникнути сухости та надмірної теоретичности. За найкращу методу можна вважати аналітико- порівнюючу, коли з аналізи вивченого матеріялу-пісень виводяться теоретичні висновки й правила. Для найбільш успішного ведення справи було-б корисно, щоб у дітей під руками був „Шкільний співаник" ч. I. К. Стеценка, з допомогою якого вони прикладали-б практично теоритичні правила в послідовному порядкові".

Не стану тут говорити про те велике значіння, яке має однотипність і однопрограмовість наших шкіл тут в Америці, де населення таке рухливе. Цим значно полекшується справа підготовки навчительського персоналу, якого тут з відповідною підготовкою майже немає. Справі підготовки учительського персоналу, та поліпшення якости тих, що уже провадять школи, я гадаю присвятить незабаром спеціяльний начерк. Тут лише згадаю, що поки що одинокою доцільною мірою можуть бути спеціяльні педаґоґічні та загально-освітні короткотермінові курси. Із практики ріжних земств і свого Херсонського земства я впевнився, що навіть самі короткі 3—5 тижневі курси, дають надзвичайно позитивні наслідки. Я не бачу тут в Америці перешкод до орґанізації таких же вчительських курсів у часи літніх вакацій, але тут не входить в моє завдання ширше обговорювати це питання, а тому перейдемо до інших культурно-національних орґанізацій.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Для інвалідів.

Додатково до попередного справоздання Комітету Свята Першого Падолиста, 1925, отсим подається до відома інтересованим, що додатково до оголошеного доходу в сумі $230.38 Тов. Укр. Амер. Горожан дало на інвалідів 15 дол., отже дохід загальний був $245.38. Розхід був $167; остало $78.38.

Оставшу суму вислано через Обєднаннє Українських Організацій в Америці для інвалідів до краю.

Теод. І. Грицей, кас. Комітету.

ЖАРТИ.

Певно.

Професор: Що найважнійше на дорозі життя:

Ученик: Черевики.

Не знає.

Старший вже стрілець проситься при звіті на святочну відпустку.

— Ви жонаті? — питає сотник.

— Так.

— Діти маєте?

— Так.

— А кілько?

— Кілько, не знаю, вже три роки не був дома.

Зміна.

— Ви перед роком просили мене о руку і я відкинула пропозицію в нечемний спосіб, а тепер вже зміняю свій погляд...

— І я також...

Вдячний.

Дентиста, що заломався на леді, виратував один спортовець.

— Ви мене виратували від смерти і моя вдячність не має границь. Що вам зробити за це: можу повиривати вам даром усі зуби!

Пояснив:

— Пишуть в ґазетах про ідіотів. А що це таке?

— Люди, такі як ви...

Щирий.

— Ви, моя перша любов!

— Я вам вірю...

— Ви також перша, що мені вірите...

Забув плювати.

Пан професор мало не втопився, заломавшись на леді. Коли його витягнули з води і він відчуняв, вдарився по чолі: алеж, до чорта, який з мене забудько: таж я вмію плювати!

Також.

— Я ще ніколи не їздив на ослі.

— Як же, ти хочеш сам на собі їздити.

Між товаришами.

— Порадь мені: чи оженитись з богатою, але байдужною мені, чи з бідною, яку я люблю?...

— Іди за голосом серця. Але знаєш що; можеб ти познакомив мене з тою байдужною тобі?...

Джентелмен.

Злодій: Вибачте, чи не бачили случайно поліціянта?

Добродій: На жаль, ні.

Злодій: Дякую, то прошу ласкаво піднести руки в гору.

Наші діти.

— Чи ти вже пила молочко, Олю?

Вже пила.

— А з чим, з булкою чи з хлібом?

— Ні, з мухою.

В ніч св. Миколая.

Жінка занедужала нагло в ночі:

— Слухай! встань!.. мені так недобре...

Муж: Спи, Бог з тобою, кому тепер добре.

ДОПИСІ.

ПАЛМЕРТОН, ПА.

З громадського життя.

Хочу пригадати ще свято Перного Падолиста. Перегладав я в часописі Свобода, кілько в тій а в тій місцевости зложили лепти на так велике свято 1-го падолиста, свято визволення Західної України. Богато парохій зложило великий дар у те свято, і вислали ті гроші на призначене місце через Обєднанне, а в нас що була за лепта, тут в палмертонській парохії? Мушу і наших похвалити. Було разом 9 дол. і щось центів, до котрих о. Бон доложив своїх і виписав на $10.00 чек на руки Обєднання. Та було нам ніяково висилати тих 10 дол., так наш секретар М. Куба, як був на хрестинах в нашого члена Андрія Франка, попросив гостий, щоб причинились дечим, та щоб зложили пару центів на голодуючих в старому краю і зложили гості $4. Імена їх: М. Куба 1 дол., А. Франко 1 дол.; по 50 цнт.: Д. Демчук, Т. Квічало, Т. Романишка і М. Стельмах. А щоби ще дещо більше вислати, пійшли ми оба із секретарем по хатах членів та призбирали 6.25 цнт. Імена жертводавців:

По 1 дол.: Ігнатій Климишин, Стефан Новацький, Василь Саган; по 50 цнт.: Стефан Дмитришин, Николай Грещишин, Семен Деркач, Михайло Романишин, Тома Пацерковський, Семен Семканич; Василь Завалій 25 цнт.

Се ми злучили з тим з хрестин і вислали чека на 10 дол. і оба чеки, один з парофії на 10 дол., другий із збірки на 10 дол., та вислали в сумі 20 дол. з палмертонської громади і вислали через Обєднанне на інвалідів до Львова.

Чи-ж не встид, що з громади із 80 фамілій на таке величаве свято як визволення галицької України, Обєднанне отримало 20 дол. з бідою? Чому то так? А тому, що деякі може й дали, а чому не дали, бо „товариші", кажуть, що не годяться з Обєднанием. І ся глупа агітація декуди приймається і шкодить у всякій громадянській роботі.

В котрих громадах є просвітні люди, там можна легко дещо зробити, і власне що й роблять. Хвала вам працюючі громади, працюйте ще й далі на хвалу нашій Україні, для її визвольної боротьби. Так робили усі нації. Складали датки, а нині вже визволені. Так робили Чехи або й Поляки. І вони мали своїх зрадників, але вони їх не слухали. Де є хата, там є сміттє і де праця народня, там є перешкоди.

Може дехто скаже з наших громадян: А він на що таке то описав? Ну, на те, яка робота, така і заплата. Ми повинні самі себе встидатись. Нарешті складаю сердечну подяку усім жертводавцям. Слава Вам, аби Ви ще дали і могли давати. Правда, що збідніли, що дали? Правда, що ні?! А ще завідомляю, що в літі з представлення Жидівка Вихрестка вислано на голодуючих через Обєднанне 35 дол. Складаю подяку аматорам і п. Д. Демчукови за поміч і нашому членови і дириґентови Т. Гуцалюкови. Штука була прегарна, а належиться подяковати за спів артистови Василенкови, котрий розвеселив своїм співом публику.

Ігнатій Климишин.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Поміч рідному селу.

З Турівки, коло Тарноруди, в Галичині, одержали ми отсе письмо.

Турівка, коло Тарноруди.

Виділ читальні Просвіти в Турівці, а також всі члени читальні складають отсею дорогою щиру і сердечну подяку своїм Братям і Сестрам в Америці за щедру і добровільну жертву в сумі 200 долярів, яку прислали нам на будову читальняного дому.

Честь Вам Браття і Сестри, за Ваш такий щедрий дар, за те, що не забули за нас в такій важній для нас справі, як будова власного дому. Честь Вам всім тим, котрі занялись тою збіркою в Америці, не жалуючи на те ні труду ні часу. Всі ми тішимось, що наша просьба, яку ми до Вас вислали, не пійшла на марне. Хай Вам Бог за се нагородить сторицею. Також просимо подати нам спис всіх жертводавців.

Турівка, дня 12. липня, 1925.

За Виділ Читальні Просвіти:
Семен Курейко, голова;
Ів. Олійник, син Данила, писар.

Виказ жертв:

Петро Курейко $30, Олекса Дудар $25, Василь Коцюбинський $20; по $10: Іван Козачишин, Дмитро Слободян, Дмитро Коцюбинський, Панько Процишин, Іван Дмитрусь, Михайло Хавлюк, Іван Варениця; по $5: Іван Хавлюк, Петро Козачишин, Михайло Ставничий, Андрій Маламон, Яків Косик, Параня Косик, Стефан Хавлюк, Олекса Процишин, Михайло Бабій, Степан Пелехатий, Петро Процишин, Марія Липка, Марія Возняк, Яків Процишин, Дмитро Козачишин, Михайло Процишин; Софія Мокрій 3 дол.; по 2 дол.: Павло Псуй, Н. Н., Анастазія Процишин, Ілія Косик, Текля Олійник, Ілія Маслюк, Яків Зілінський; Іван Дульчак 1.50 ц.; по 1 дол.: Микола Кришталович, Микола Боднар, Василь Коцюбинський с. Стефана, Анна Штокайло, Павліна Михайлина, Іван Бень, Щепан Поляк, Йосиф Чагарин, Микола Герман, Людвік Борачок, Іван Ковальчук, Параня Штокайло, Дмитро Сцібал; по 50 цнт.: Іван Копитко, Абрум (Жид), Павліна Лис, Йосиф Осовий, Іван Правур, Василь Комар; Филип Цимбал 25 цнт. Разом $260.25.
До краю вислано $200.00
Оплата пересилки 7.00; 207.00

В комітеті остає ....$ 53.25

Комітет постановив дальше збирати так, щоби можна ще других 200 дол. призбирати. Для того проситься всіх, кому лежить на серці добро власного дому в рідному селі, збирати жертви і присилати до комітету.

В склад комітету входять: Іван Хавляк, пред.; Петро Козачишин, скарб.; Василь Коцюбинський, писар.

По близші інформації проситься писати до:

Basil Kociubynsky
731 Brown St., Philadelphia, Pa.

ГАЙДАМАЦЬКИЙ СКАРБ.

Повість з кінця XVIII століття.
За В. Лозинським
переповів Михайло Ценіславський.

(18)

Як уже знаємо, було то забудування велике, довге й глибоке, але старе й дуже занедбане. Стояло вже за містом, в отвертому полі, від пограничного села Смільна. Велике подвіря окружало ціле забудування, а подвіря окружене височезним, видно старанно удержуваним парканом. Верх його був набитий густо залізними цвяхами.

Ціле це понуре обійстя було тихе і покинуте, хоч то був білий день. Подвіря було самітне, не було видно ні сліду людської присутности. Хата виглядала, наче вимерло все, або стоїть пусткою. Фоґельвандер підійшов до хвіртки й попробував клямку. Була зачинена. Почав сильно стукати, чекав аж відчинять йому. Але цей стук був безуспішний; на подвірю не чути було людського кроку. Хіба понурий відгомон від потрісканих, сірих стін фабрики салітри був одинокою відповідю. Кілька захриплих собак відізвалося з далекого угла подвіря.

Фоґельвандер узяв у руки спису і почав бити в ворота з усієї сили. Відгомін відізвався ще голоснійше, пси ще більше почали брехати — а на цей вереск нехотячий прибіг хтось до хвіртки. То був старший вже чоловік, зодягнений в нуждене жидівське вбрання. Відхилив лише з легка хвіртку й глянув нерадим оком на офіцира.

— Цеж дім Арона порохівника? — спитав офіцир.

Жид потвердив кивненням голови, але не відчиняв ширше хвіртки і не переставав підзорливо споглядати на офіцира.

— Чи застав я Буню Шахіна? — спитав дальше Фоґельвандер.

— Нема його в Бродах.
— Куди поїхав?
— Не знаю.
— Коли вернеться?
— Не знаю.
— Сам поїхав?
— З кимжеж мав їхати? — спитав Жид, і ще підзорливіше змірив Фоґельвандра.
— Арон порохівник є?
— Нема.
— Але чейже тут мусить хтось бути в цій печері, з ким можна би поговорити, проклята мало! — викликнув знетерпеливлений офіцир і пробував вийти силою на подвіря.

Але Жид видно був приготований на те, бо заки Фоґельвандер кроком поступив напеpед, уже хвіртка скрипнула на завісах і зачинилась з лоскотом. Жид засунув засуву і Фоґельвандер остався сам перед хвірткою.

Отже перша проба не вдалася. Годі було ворожити щось доброго. Таємна тишина, що панувала в цілому домі і на обійстю, пройняла трівогою Фоґельвандра. Може бути, що Шахін виїхав уже десь у далекі сторони і вивіз зі собою нещаслиbу фанаріотку...

Та не треба було наперед тратити надії. Бож може бути, — подумав офіцир — що жертва є ще в цьому домі, та що Шахін побоюваєся чогось із його сторони, тому окружив такою таїною і такою обережністю дім Арона порохівника. Не було иншої ради, як братися за діло тихо, обережно, терпеливо. Заки зачинати щонебудь, треба розвідати що можна. Фоґельвандер постановив пійти до знакомих офіцирів брідської залоги. Вони знають місцеві відносини, тож можна розпитати їх про Арона й Шахіна, котрого могли знати особисто. Без таких вступних інформацій не далося ніщо зробити.

Фоґельвандер вернувся до своєї станції, де оба жовніри ждали на нього терпеливо.

— Пане рітмайстер — сказав до нього Порвиш — просимо дати ординанс!

— Не маю ще для вас ординансів. Здається, що мусітиме- мо довше ждати і розглядатися, заки зачнемо війну. Даю вам волю на цілий день аж до семої години вечером.

— Ось вам — додав Фоґельвандер, даючи по дукатові жовнірам — ідіть на місто, оглянете собі ярмарок, найдіть собі товаришів із тутешньої залоги. Але обережно, мудро, ніби від нехочу розвідуйтеся про фабрику салітри, питайте про Шахіна, про Арона порохівника, але обережно і зручно, ще раз кажу.

— Добре, пане рітмайстер — скарав Порвиш — я зараз мушу довідатися, з котрого боку найліпше вдарити на цю буду, скільки там цивільного гарнізону, коли ця ґалаґстра їде спати та чи не бачив хто цієї княжни!

Фоґельвандер не знав чи сміятися чи гніватися.

— Порвиш, Порвиш, ти стара вусата баба! — викликнув Фоґельвандер на пів сердито — може ще скажеш витрубіти в місті, що ми приїхали викрасти Грекиню? Чи ти збожеволів, старий шалапуте?

— Хай пан рітмайстер буде спокійний — відізвався вояк, рятуючи з клопоту бідного Порвиша. А цей почервонів як буряк із збентеження. — Я вже беру це на себе. При піхотній ґвардії нераз ішли ми слідити розбишак і злодіїв. Я підпитаюся там добре, як добути язика обережно. Вже я беру все на мою голову.

— А я, пане рітмайстер — сказав Порвиш — держатиму мого язика за зубами.

Порвиш віддав по воякськи честь і вийшов із товаришем із кімнати.

Фоґельвандер пійшов просто до замку, щоби там вишукати знакомих собі офіцирів. Ґвардієць узяв під рамя Порвиша й оба пішли оглядати ярмарочний рух. Найріжнійший крам і дуже рідкі товари закавили обох дуже. Тому йшли помало й без ціли, часто приставали по дорозі. Порвиш був ще цікавійший від товариша. Головно гарні коні цікавили його; подивляв їх, так що часом ґвардієць мусів його на силу тягнути дальше. Все пригадував йому, що мають принести якісь вісти рітмайстрови.

Але як здобути потрібні подробиці до виправи, цього не знав ще й сам спритний ґвардієць. Здавалося, що найлекше довідатися дещо можна в жовнірів брідського гарнізону. І тому наглив товариша, щоби зійти із ним мерщій до міської стражниці. Там легко можна було зазнакомитися.

Коли так ішли в напрямі замку, нечайно й несподівано впали в гамір і вереск страшний, жидівську суматоху. То була біржа заячих шкірок.

Бо в Бродах підчас річної ярмарки, відбувалася справжня біржа на цю благородну галузь торгівлі. З цілого краю йшли заячі шкірки до Бродів, тут чужинці гуртівники закуповували їх і вивозили в величезних скількостях. Шкірки бідних спохів, призбирані вбогими, мандрівними жидівськими купцями по найдальших сторонах краю, лежали тут цілими горами, заповняли цілі тягарові вози.

Ще до останніх літ 18-го століття вдержалася ця біржа заячих шкірок. Були такі роки, в котрих більше як пів міліона заячих шкірок вивозили з Бродів. Чим гірший крам, тим більше крикливий буває торг. Тож не дивота, що коли гамірливо й глітно було на инших місцях ярмарочної торговиці, то тут суматоха, вереск і крик знімався у воздух дійсно пекольною музикою.

Порвиш і його товариш Огарок задержалися мимоволі, бо й годі було подумати, щоби можна було передістатися через цю суматоху людий. Пригломшені вереском пристанули й почали приглядатися цій дивній біржі. По хвилі Порвиш знетерпеливився і шарпнув за рукав товариша, бо хотів скрутити в иншу вулицю. Одначе Огарок не хотів рушитися з місця.

Видно, щось дуже зацікавило його, бо впялив зір в одному напрямі, наче когось слідкував. І дійсно кілька кроків дальше стояв високий худощавий чоловік, зодітий нужденно і чудернацько. Мав на собі подертий і полатаний жупан і подерті чоботи, на голові вилинялу шапку. Обі руки вложив в кишені жупана і глядів на гамірливих жидів, що або числили заячі шкірки, або в'язали їх тузинами, або для відміни бились між собою аж до крови...

Огарок кілька хвилин приглядався цьому чоловікові. Нараз покинув Порвиша, підійшов до тамтого скоро й ударив сильно по рамени. Незнакомий озирнувся і переляканo глянув на Огарка. Зігнувся вдвоє й хотів пропасти в метушні заячої біржі. Там напевно був би пропав. Одначе Огарок схопив його сильно за рамя і на силу задержав. Незнакомий не міг вирватися, споглянув на вояка, на-пів сердито на-пів боязко.

— Ого! викликнув весело жовнір, держучи сильно незнакомого — щось я бачу, що корона артилерія змінила мундір! Я не знав, що відколи бомбардієри змінили мундір, так завзятий спротив ставлять своїм знакомим...

З усміхом повів оком по нужденному вбранні незнакомого. Худощавий, збіданий чоловік глянув счудовано на Огарка.

Жовнір випрямився, приложив руку до капелюха та з комічною субординацією викликнув:

— Пригадуюся з шанобою памяти ясновельможного добродія! Чи маю честь бачити пана бомбардієра Квача?

— Огарок! То ти Огарок! — викликнув нараз незнакомий і лице його всполошилося а навіть розвеселилося.

— То я! — сказав Огарок — але Квач, що теж з тобою сталося! ...Вже ти не виглядаєш як бомбардієр, але як гарматний віхоть. Що то там тобою в Камяниці гармати чистили, га?

— Ще гірше, ще гірше! От багато говорити би... — пробурмотів Квач і махнув сумно рукою.

— Пане вахмайстер! — викликнув тепер Огарок до Порвиша — маю честь представити цього чесного чоловіка, красу коронної артилерії, хоч ця краса трохи спонсеврілася, як бачу...

— Ет, Огарок — сказав Квач — тобі жарти в голові, а мені на плач збирається.

— Здержи сльози — і скажи коротко, як дового ти в Бродах?

— Вже рік минає, як мене тут лиха доля держить.

— Дякуй цій лихій долі, бо инакше не мав би ти приємности говорити зі мною добре — сказав жовнір — але коли ти вже рік у Бродах, то мусиш знати знаменито ціле місто.

(Дальше буде).